

Norske leger mot atomvåpen

Lær om atomvåpen
25 år etter Tsjernobylulykken
NATO's strategiske konsept 2010

en tryggere verden uten atomvåpen

Engasjement og aktivitet - kan vi dra lasset sammen?

John Gunnar Mæland

Leder NLA

john.meland@isf.uib.no

Norske leger mot atomvåpen har en trofast kjerne av medlemmer som støtter foreningens arbeid gjennom den årlige kontingentinnbetalingen. Ved siste årsskiftet var vi fortsatt over 850 betalende medlemmer, ikke dårlig etter snart 30 års innsats for en tryggere fremtid.

Kontingentene gir styret i NLA et viktig økonomisk handlingsrom. Årsmeldingen (side 20) vitner om høy aktivitet, og regnskapet (side 22) viser at vi bruker pengene både til å støtte egne aktiviteter og det internasjonale arbeidet for en atomvåpenfri verden. Særlig legger vi vekt på å stimulere våre studentgrupper til å knytte kontakter på tvers av studiesteder og landegrenser. Vi er svært stolte av den flotte europeiske studentkonferansen som våre Medfred-grupper arrangerte i Oslo i 2010. Studentene deltar også på internasjonale møter og konferanser, for å få impulser og inspirasjon til videre innsats.

Det er adskillig vanskeligere å bevege vår ”voksne” medlemsmasse til aktivitet for våre kjernesaker. På siste Landsmøtet i Tromsø var det stort sett bare styret og studentrepresentantene som møtte frem, til tross for at vi kunne by på et svært interessant og spennende faglig program (side 4). Erfaringen er liknende fra andre møter.

Nå er ikke NLA alene med å slite med medlemsmobilisering. Det er en allmenn kulturell trend at oppmøtet på faglige møter er avtakende og at det er vanskelig å få folk til å forplikte seg til foreningsarbeid. Borettslag, grendalag og folkeakademier opplever samme nedgang.

Desto mer oppmuntrende er å registrere en ny trend blant de unge. ICAN Norge har våren 2011 initiert seminarer om atomvåpenspørsmålet på universitetene i Oslo og Bergen, og har opplevd stor tilstrømning av interesserte studenter. Også gjennom de nye sosiale mediene synes det å være muligheter for å skape engasjement og interesse. NLA ønsker også å kunne kommunisere

mer direkte med medlemmene – på en respektfull måte.

Medlemsbladet vil fortsatt være styrets viktigste kanal mot dere, men for mer interaktiv kommunikasjon egner det seg dårlig. Vi forstår legers behov for å skjerme seg mot kommersielle og useriøse aktører på internettet. Vi vil snart komme tilbake med en ny kommunikasjonsstrategi innad i NLA.

Selv om vi er stolt av vårt solide medlemsgrunnfjell, er vi overbevist om at medlemstallet langt fra reflekterer den støtten vi egentlig har blant norske leger og medisinske studenter. Mange flere kan sikkert tenke seg å bli medlem i NLA. De trenger bare en liten oppfordring – fra deg! Bruk de anledningene du har til å verve nye medlemmer. Som en liten ansporing har vi laget en vervekonkurranse, se side 26 i dette nummeret. Vi håper at et økende medlemstall kan hjelpe oss til å bli en enda tydeligere stemme i kampen mot atomvåpene.

Norske leger mot atomvåpen

NLA er den norske avdelingen av International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW), som i 1985 fikk Nobels Fredspris for sitt opplysningsarbeid om de medisinske virkningene av atomkrig.

NLA er åpen for leger og medisinske studenter og har i dag rundt 1100 medlemmer. Formålet er “å spre opplysning om medisinske konsekvenser av atomkrig og arbeide for kjernefysisk nedrustning og redusert fare for atom-

krig. En viktig del av dette arbeidet er å påpeke at også forskning, utvikling og utplassering av atomvåpen har sammenheng med de alvorlige problemer verden står overfor når det gjelder miljø og økonomisk utvikling”.

I likhet med IPPNW, arbeider NLA også med totalforbud mot landminer, krigens virkninger på barn, og ikkevoldelige konfliktløsninger.

en tryggere verden uten atomvåpen

Innhold

<i>Landsmøtet 2011 Tromsø</i>	<i>side 4</i>
<i>MedFreds årsmøte</i>	<i>side 6</i>
<i>Oppdatering MedFred og ICAN Bergen</i>	<i>side 8</i>
<i>Minneord Odd Steffen Dalgard</i>	<i>side 9</i>
<i>Lær om atomvåpen: Atomavfall</i>	<i>side 10</i>
<i>25 år etter Tsjernobylulykken</i>	<i>side 12</i>
<i>Fallujah og kjønnsfordeling</i>	<i>side 15</i>
<i>NATOs strategiske konsept 2010</i>	<i>side 16</i>
<i>Global helse - opphold i Pakistan</i>	<i>side 18</i>
<i>Årsrapport 2010</i>	<i>side 20</i>
<i>Regnskap 2010</i>	<i>side 22</i>
<i>Handlingsplan 2011</i>	<i>side 24</i>

Medlemsbladet for Norske leger mot atomvåpen
ISSN 0808 2111

Redaksjonen

Carl Pintzka og Bjørn Lyngen
Abelsborg gate 11, 7018 Trondheim
Tlf: 98446627,
e-post: pintzka@legermotatomvapen.no

NLAs sekretariat

Leder: John Gunnar Mæland
Institutt for samfunnsmedisinske fag, UiB
Kalfarveien 31, 5018 Bergen
Tlf 55586075, fax 55586130
Priv. C.Sundtsgt 36, leil 603, 5004 Bergen
Tlf 55230824 (p), 90081052 (m)
e-post: john.meland@isf.uib.no

IPPNW Central Office
727 Massachusetts Avenue
MA 02139-3323, USA
Tlf. 617-868-5050, fax 617-8682560
E-post: ippnwbos@ippnw.org
Ex.dir. Michael Christ: mchrist@ippnw.org

Hjemmesider

www.legermotatomvapen.no, www.ippnw.org

Medlemskontingent, priser:

Leger:	300,-
Studenter:	100,-
Postgirokonto:	3060 24 20376

Er du ikke medlem? Ta kontakt med
medlemsansvarlig Tordis Sørensen Høifødt:
hoifodt@legermotatomvapen.no.

Layout: Carl Pintzka
Trykk: Skipnes, i 1050 eksemplarer.

*Forsidebilde: Million-pleas stand i Bergen. Fra
venstre: Anders Hynne, Sofie Paus og Saima Akhtar*

Ideologien lever fortsatt

Osama bin Laden er død, og det vestlige samfunn jubler. Et nøye planlagt amerikansk kommandoraid førte til at lederen for terrornettverket Al-Qaida ble tatt av dage. Drapet representerer et foreløpig høydepunkt i den såkalte krigen mot terror, som ble igangsatt i kjølvannet av angrepene mot USA 11. september 2001.

I feiringen over dødsfallet til personen som har blitt regnet som den personifiserte ondskap, ønsker redaktørene å vise til et stykke skjønnlitteratur. Forfatteren Olav Duun fra Namdalen utga i 1929 boka "Medmenneske" som kretser om det unge ekteparet Ragnhild og Håkon, samt Håkons far Didrik Dale. Didrik er slu og utspekulert og forsøker å sko seg økonomisk på bekostning av sønnen, en konflikt som tærer på den eigode Ragnhild. Det ender med at hun slår i hjel svingerfaren i kvernhuset på gården for å redde mannen fra fortapelsen, men hun oppdager at en ugjerning ikke blir rettfærdiggjort av et høyere formål. Moralen i boka oppsummeres i setningen "det vonde drep ein ikkje med øks".

Den krigspolitiske betydningen av å drepe en fiendtlig leder er én sak, symbolikken er en annen. I sin tid utførte israelsk etterretning en omdiskutert operasjon for å fange krigsforbryteren Adolf Eichmann og smugle ham ut av Argentina for å kunne stille ham til ansvar. Noen ganger velger man å krysse landegrenser for å slå kloa i personer som man har nasjonal interesse i å straffe for sine handlinger, men det er viktig å huske på at ideologien er langt mer seiglivet enn dens profeter. At nynazisme og annen styggedom fortsatt eksisterer, og at Al-Qaida tidligere har truet med bruk av atomvåpen dersom lederen deres skulle bli tatt av dage, er talende eksempler på dette.

Vi som arbeider for en mer fredelig verden vet at det krever omstendelig og grundig innsats for å avskaffe ideologier som forfekter vold og drap. Disse kan aldri bli avskaffet verken med øks eller skarpskytterrifle. Vi må demonstrere at det er vår filosofi om avvæpning og diplomati som er den riktige – det er dette som er grobunnen for et bedre samfunn.

Landsmøtet 2011 i Tromsø

John Gunnar Mæland
Leder NLA
john.meland@isf.uib.no

NLA holdt sitt årlige landsmøte i Tromsø 26. mars 2011. Lokale arrangører var Klaus Melf og Tordis Sørensen Høifødt, som la en hyggelig sosial ramme rundt et faglig givende program.

Før de formelle landsmøteforhandlingene (se eget referat) ble det arrangert et åpent møte på Universitetet. Professor emerita i historie Randi Balsvik snakket om norsk og internasjonal atomvåpenpolitikk i historisk lys. På en engasjerende måte viste hun at Norge på ulike måter bidro til utviklingen av kjernefysisk

våpenteknologi i Israel og at Norge har et medansvar for at Israel nå er en atomvåpenstat. Videre fremholdt Balsvik at vi i Norge har en særlig moralsk plikt til å støtte varsleren Mordechai Vanunu som gjorde Israels utvikling og besittelse av kjernefysiske masseødeleggelsesvåpen kjent for allmennheten i 1986. Etter langvarig fengsling er Vanunu fortsatt under husarrest i Israel. Han ble utnevnt til æresdoktor ved Universitetet i Tromsø i 2001, langt på vei som resultat av Balsviks initiativ.

Professor Knut Høltedal orienterte om det tverrfaglige masterprogrammet i fredsarbeid som drives ved Universitetet i Tromsø, hvor en modul er viet Fred og helse. Dette er også et frittstående tilbud til valgfritt emne for

medisinerstudentene.

Til slutt omtalte Klaus Melf det internettbaserte læreprogrammet: Peace and medical work II, en videreføring av et tidligere kursopplegg som nå er omstrukturert og forbedret. Programmet er laget med økonomisk støtte fra EU som et internasjonalt samarbeidsprosjekt. Det er gratis og tilgjengelig for alle.

Etter møtene var det samling i det samiske kultursenteret på universitetsområdet, med bespisning og trivelig sosialt samvær rundt bålet. Søndag var deltakerne invitert til Klaus og sauene på Tønsåsen. Takk til Tordis, Reidar, Klaus og de andre for god forpleining og vertskap!

Randi Balsvik

Knut Høltedal

Referat fra Landsmøtet, Norske leger mot atomvåpen 2011

26. mars 2011, kl 14.00-16.30, Universitetet i Tromsø, MH-bygget

Til stede: 6 medlemmer

1. Valg av møteleder og referent
John Gunnar Mæland ble valgt til møteleder og Klaus Melf til referent.
2. Godkjenning av innkalling og dagsorden
Innkalling med dagsorden ble trykket i siste medlemsblad nr 1/2011 og ble sendt ut via e-postliste NLA-nyheter. Innkalling og dagsorden ble godkjent.
3. Referat fra landsmøte 2010, se Medlemsbladet nr. 1-2010
Referatet fra landsmøte 2010 ble godkjent.
4. Regnskap 2010
Regnskapet ble fremlagt etter revisorgjennomgang. Det vil følge en formell revisorerklæring. Det kom ingen innsigelser fra landsmøteforsamlingen til regnskapet for 2010.
5. Årsrapport 2010 fra styret og studentgruppene
Styreleder John Gunnar Mæland presenterte årsrapport for 2010 og framhevet noen hendelser fra året som gikk. Det kom ingen innsigelser fra årsmøteforsamlingen til årsrapport 2010 med unntak av noen småkorrekturer.
6. Handlingsprogram 2011
Handlingsprogram for 2011 ble vedtatt med små endringer.
7. Budsjettforslag 2011
Budsjettforslag 2011 ble satt opp lik budsjett 2010, med nødvendighet for senere redigering når UD-bevilgningen er kjent.
8. Valg av styre
Valgkomiteen, bestående av Ingvild Fossgård Sandøy, Kjersti Johnsrud og Hans Asbjørn Holm, foreslo til gjenvalg: John Gunnar Mæland (som leder), Trygve Berge, Rune Dahl, Bjørn Hilt, Jon B. Reitan, og Tordis Sørensen Høifødt.
Foreslått nytt styremedlem: Hans Asbjørn Holm
Kandidatene ble enstemmig valgt.
9. Valg av valgkomite
Forslag til ny valgkomité: Per Wium, Gro Janne Wergeland, Klaus Melf
Kandidatene ble enstemmig valgt.
10. Oppnevning av revisor
Revisor fra i fjor ble gjenoppnevnt.
11. Eventuelt
Gjenvalgt leder takker utgående styremedlemmer for deres innsats for foreningen: Per Wium, Mons Lie, Ellen Ann Antal og Klaus Melf.

Tromsø, 3. april 2011

Klaus Melf - referent

MedFreds årsmøte

Her kommer en liten beretning fra MedFred sitt årsmøte som fant sted i Tromsø 26. mars. Fokuset ble i størst grad på det organisasjonstekniske planet, fordi en stor utfordring blir å sikre best mulig kontinuitet i organisasjonen framover.

Vi var fem deltagende studenter (Petter, Axel, Lin, Martin og Sofie) som deltok på det faglige seminaret med legene fra klokka 10-12. Der overvar vi de to foredragene "Atomvåpen, fredsprisen og Mordechai Vanunu – noen refleksjoner" av Randi Balsvik, og "Opplæring av leger og medisinstudenter i fred og nedrustningsarbeid" av Klaus Melf og Knut Holtedal.

Deretter fikk vi omvisning på det medisinske fakultetet i Tromsø av de lokale studentene før vi gikk igang med årsmøtet. Under følger noen av prioriteringene vi ble enige om for det kommende året:

- Det foreslås at studentgruppen møtes to ganger i året for bedre samhold, motivasjon og kontinuitet. Det foreslås at i tillegg til det årlige årsmøtet i mars skal man forsøke å samle aktive medfredere i løpet av høstsemesteret (gjernsamtidig med et ICAN-arrangement) i Oslo.

- For bedre kontinuitet og overføring av informasjon når verv overføres videre tenker vi å opprette et Dropbox-system, der hvert lokallag har sine dokumenter, samt en egen mappe for den nasjonale organiseringen.

- We're going pro og tenker å registrere oss i Brønnøysundregistrene og får dermed eget organisasjonsnummer. Til dette må vi ha nasjonale vedtekter der vi forklarer oppbyggingen av MedFreds nasjonale struktur (som ble godtatt på møtet).

- De regionale lagene må alle undersøke om de er registrert ved sitt eget fakultet. (I Oslo, Tromsø og Bergen er man dette, Trondheim er litt usikkert.) Også ønskelig at alle også får en tavle på fakultetet, slik man har i Bergen og Tromsø.

- Anbefales at alle regionale grupper samordner epostlistene sine a la den de har i Oslo; medfred-oslo@legermotatomvapen.no. (Bergen har nå opprettet medfred-bergen@legermotatomvapen.no)

- Foreslås at alle aktive MedFred-studenter gjennomfører det flotte læringsprogrammet Medical Peace Work (www.medicalpeacework.org). Evt. er dette tiltenkt som en slags studiesirkel i MedFred Oslo.

- Det evige spørsmålet om rekruttering: Selv om vi er en seriøs fredsorganisasjon skal vi ikke glemme at det er svært viktig å ha det gøy når vi møtes. Det er svært viktig for rekrutteringen at medstudenter ser at vi er sosiale og har det gøy, og at de som aktive medlemmer får mulighet til å dra på inspirasjonsturer/konferanser (vi bør ha en litt tydeligere profil på dette a la NMF). Viktig at ingen fakulteter blir liggende "brakk", slik faren er i Trondheim og evt. Tromsø etter neste år. Et viktig nytt bidrag av året er det nyoppstartede samarbeidsprosjektet mellom NMF og MedFred «NorPal Sawa», som kan sies å være et norsk ReCap-prosjekt der 8-10 norske medisinstudenter får mulighet til å hospitere på sykehus og jobbe i flyktningeleir på Vestbredden i juli måned. I søknadsskjemaet til prosjektet legges det vekt på aktivitet i enten MedFred eller NMF og vi håper dette kan gi et mer synlig, allsidig og attraktivt bilde av MedFred på fakultetene.

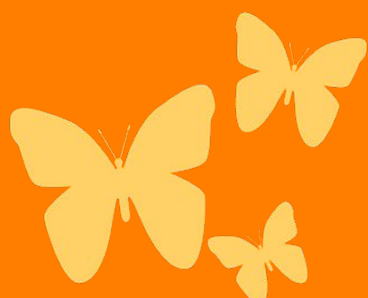
- På lang sikt prøve å samle de regionale kontoene i en bank, men har ikke prioritet for øyeblikket.

- Vi bør bli mer aktive på Facebook, dette gjelder den nasjonale MedFred-siden primært.

- For de nasjonale studentrepresentantene er det svært viktig at informasjonen om MedFred på den internasjonale IPPNW-studentsiden oppdateres.

- Jobbe ved hvert fakultet mot å få inn medisinsk fredsarbeid i studieplanen (vet dette er vanskelig arbeid, men det er noe alle i det minste kan ha i bakhodet).

Vi møtte igjen legene til en svært hyggelig middag på kvelden etter deres og vårt styremøte. Takk til Tordis og Klaus for flott tilrettelegging og organisering, noe som resulterte i et sosialt og vellykket årsmøte for studentenes del.

Nmf og MedFred
presenterer

*Et helt nytt og spennende
utvekslingsprosjekt;*

Søknadsfrist 20. april

NorPal – SAWA

**Fikk du ikke plass på utveksling eller
prosjekt til sommeren?
– Vi gir deg en ny sjanse..**

Nmf og MedFred har den glede av å introdusere et helt nytt og spennende utvekslingsprosjekt, med start allerede i sommer. Prosjektet heter NorPal – SAWA og er et samarbeidsprosjekt mellom Nmf, MedFred og IFMSA-Palestina. Veldig kort fortalt kan prosjektet beskrives slik:

8-10 norske studenter får reise til Palestina (Vestbredden), hvor de sammen med 8-10 palestinske studenter først har 5 dager med workshops. Her vil de lære om menneskerettigheter og hvordan de evt. brytes/ivaretas i området, situasjonen i området, kultur, litt språk, hvordan det er å jobbe som lege i et kriserammet område og mye mer. I de tre neste ukene vil studentene hospitere ved et sykehus i Nablus om formiddagene. Ettermiddagene vil tilbringes i en flyktningleir i nærheten, hvor de arrangerer aktiviteter for barna. I helgene vil det bli utflukter til andre byer og severdigheter. Alt dette sammen med palestinske studenter. Høres dette ut som noe for deg? Send oss en mail for mer info og søknadsskjema. Vi garanterer en sommer du sent vil glemme!

Nyttig info

- Prosjektet er gratis!! Du betaler bare for flybillett og lommepenger.
- Alle som er ferdig med 4. semester (til sommeren) kan søke.
- Det arrangeres fra 2. juli til 30. juli.
- For spørsmål og søknadsskjema, kontakt oss på:

norpal.sawa@gmail.com

Oppdatering fra Medfred og ICAN Bergen

Sofie Paus
Mari Jetlund

ICAN Bergen kom på fote etter et matnyttig møte mellom ICAN-koordinator Anne Marte Skarland og studenter fra MedFred og Changemaker i februar 2011. Vi ble så inspirerte av hva de hadde oppnådd med den tverrfaglige seminarserien om atomvåpen i Oslo at vi bestemte oss for å lage en miniutgave av seminarserien med arrangering av to foredrag den påfølgende våren.

Den 22. mars ble mellom 70 og 80 studenter i Bergen forklart av fysikeren (og tidligere NLA-styremedlem) Morten Bremer Mærli hvor enkelt det er å lage en atombombe. Seminaret bestod, som i Oslo, av visning av dokumentarfilmen «The Manhattan Project» som forteller historien om hvordan atombomben ble oppfunnet, før Mærli forklarte om bruken av høyanriket uran og plutonium og de (manglende) internasjonale restriksjonene rundt det. Vi var overrasket over det store oppmøtet og de kunnskapsrike og engasjerte

Fra foredrag med Morten Bremer Mærli

spørsmålene som dukket opp under diskusjonsdelen.

Den 13. april arrangerte vi i samarbeid med Bergen ressursenter for Internasjonal utvikling foredrag med den svært kjente atomvåpenanalytikeren Ward Wilson under tittelen "Exploding Nuclear Myths: How the Nuclear Weapons Establishment Got It Wrong (and What it Means to You)". Under foredraget rev Wilson istykker den lite gjennomtenkte argumentasjonen om at atomvåpen er viktig for maktbalanse og

«nuclear deterrence» (avskrekking).

Changemaker og Medfred skal fortsette dette inspirerende samarbeidet i ICAN Bergen, og vurderer blant annet å få til et felles foredrag om atomvåpenspørsmålet med Studenterksamfunnet i Bergen til høsten. Vi kommer også til å videreføre vår lokale innsats i den internasjonale kampanjen MillionPleas. Som del av den globale ICAN-bevegelsen er Million Pleas navnet på et japansk initiativ som har til hensikt å samle inn videosnutter av folk som støtter kravet om et forbud mot atomvåpen. Etter at vi i høst hadde en lokal "videoinnsamling" i Bergen sentrum, ønsket vi også å forsøke oss med en tilsvarende video-stand på medisinsk fakultet i mars. Det er alltid kjekt å ha en anledning til å vise oss litt frem blant våre medstudenter og det er gøy å presentere en slik "underskriftskampanje" med en ny vri. Og resultatet? 60-70 mennesker lot seg feste til tape til inntekt for saken, og Medfred fikk vist seg som en gruppe av blide og ivrige studenter med gode evner til overtalelse. Neste gang skal vi kapre over hundre!

Stand på fakultetet. F.v: Anders Hynne, Sofie Paus og Saima Akhtar

Minneord over Odd Steffen Dalgard (1931-2011)

John Gunnar Mæland

Leder NLA

john.meland@isf.uib.no

Kirsten Osen

NLA rådsmedlem

Odd Steffen Dalgard døde 4. april 2011, 79 år gammel. Odd Steffen var leder i Norske leger mot atomkrig - som foreningen den gang het - i to

begivenhetsrike år: 1984 og 1985. Da IPPNW fikk Nobels fredspris høsten 1985, falt det i Odd Steffens lodd å fronte og forsvare den internasjonale legebevegelsen mot nokså hatske angrep fra norske og internasjonale grupperinger. Hans rolige og myndige vesen bidro til at NLA og IPPNW sto oppreist og kom styrket ut av disse tumultene.

Odd Steffen var noe så sjeldent som en psykiater med en sterk og vedvarende

forståelse for mennesket som sosialt vesen. Han ble den fremste eksponent for sosialpsykiatrien i Norge også etter at denne delen av faget nærmest forsvant da den biologiske dreiningen kom på 1980-tallet. Odd Steffen fortsatte ufortrødent sine studier av hva sosialt nettverk og lokalsamfunn betød for folks helse. I bunnen lå en overbevisning om at mennesker må ta ansvar for hverandre i hverdagen.

Dette synet begrunnet også hans engasjement for fredsarbeid og atomnedrustning. Han så kampen mot atomvåpnene som en naturlig del av legenes ansvar for å ta vare på helse i videsteforstand. I prinsippet representerte dette, skrev han:"samme utfordring til legeprofesjonen som kampen mot andre menneskefrembrakte trusler mot vårt økosystem." Han la spesiell vekt på farene knyttet til mistillitens psykologi og fremhevet betydningen av internasjonal kontakt som virkemiddel mot mistillit og misinformasjon.

Etter sin periode i styret var Odd Steffen et aktivt medlem av NLAs råd. Vi takker ham for hans mangeårige innsats for foreningen og den kampen vi fortsatt fører.

NLAs formann Odd Steffen Dalgard overrekker rapporten om medisinske virkninger av atomkrig til stortingspresident Jo Benkow i 1985. I bakgrunnen (fra v.) Bjarne Waaler og Ulrich Abildgaard.

Lær om atomvåpen: Atomavfall

Informasjonsprogrammet *Lær om atomvåpen* er utviklet av vår svenke søsterforening SLMK. Det er nå oversatt til norsk (se www.legermotatomvåpen.no eller www.atomvåpen.no). Foruten oversiktlige tekster finnes det en rekke fordypningstekster. Vi viser her et eksempel på en slik tekst og oppfordrer dere til å gjøre dere kjent med dette omfattende lærestoffet.

LEARN ABOUT NUCLEAR WEAPONS

Atomavfall

Bakgrunn

Til tross for at atomvåpen har vært her siden 1940-tallet og atomkraftverk har forsynt oss med energi siden 1950-tallet, finnes det enda ikke noe langsiktig fungerende system for håndteringen av alt avfallet som blir igjen. Atomavfall er fremdeles radioaktivt når det har oppfylt sin funksjon som brensel i atomkraftverket og problemet vi har laget for oss selv med dette avfallet er et svært langsiktig ett. Uranisotopen 235 (U-235) har en halveringstid på 704 millioner år og Uran-238 4,5 milliarder år, det vil si den tiden det tar før strålskraften er redusert til halvparten.

Atomenergi står for 16 prosent av verdens totale produksjon av elektrisitet og det finnes i dag (per mars 2008) 438 kommersielle atomenergireaktorer i 30 land over hele verden. I mange vestlige land ble atomkraftverkene for det mest utbygd på 1970- og 80-tallet, mens land som Kina og Sør-Korea bygger nye kraftverk i dag. 35 atomreaktorer er for tiden under oppbygning rundt om i verden, mens 91 andre er oppe til diskusjon og ytterligere 228 er foreslått utover dette. Bare i løpet av 2008 slukte verdens atomreaktorer til sammen 64 615 tonn uran (1).

I takt med at befolkningen vokser og den teknologiske utviklingen går framover øker behovet for energi i verden, og kjernekraft har blitt løftet fram som et miljøvennlig alternativ i kampen mot drivhuseffekten og klimaforandringene. Ettersom en stor del av atomreaktorene er gamle og vil måtte stenges, kan vi ikke regne med at antallet reaktorer om ti år er

flere enn det vi har i dag, idet prosessene rundt oppbygning av nye reaktorer er svært tidkrevende. Hvis atomenergien skal kunne yte noe betydelig bidrag til verdens totale energiforsyning må antallet reaktorer mangedobles, noe som vil ta tiår og kreve enormt med ressurser. Og med tanke på den miljøpåvirkningen prosessen utgjør, helt fra utvinningen av uran til oppbevaringen av de radioaktive sluttproduktene, finnes det mange atomenergikritikere.

Med 438 atomreaktorer i 30 land rundt om i verden som i løpet av ett år (2008) til sammen trenger nesten 65 000 tonn uran, trenger man ikke være matematiker for å skjønne at det kommer til å oppstå enorme mengder avfall. Skremmende er det derimot at man etter så mange år med atomkraftverk fremdeles ikke har løst spørsmålet om oppbevaring av de høyaktive avfallsproduktene, som er radioaktive i flere millioner år etter at de har blitt tatt ut av reaktorene.

Lavaktivt avfall

Et atomkraftverk bruker mye vann. Når vannet renses blir de radioaktive partiklene sittende igjen i ulike filtre som senere da blir radioaktivt avfall. Ved vedlikeholds- og reparasjonsarbeid sitter man også igjen med avfall som inneholder radioaktive partikler, f.eks. metallrester, isoleringsmateriale, plastbeskyttelse, beskyttelsesdrakter og rengjøringsutstyr. Avfallet er enten lite radioaktivt eller middels aktivt, avhengig av hvilke radioaktive materialer det inneholder. Størstedelen av lavaktivt avfall kommer fra annet bruk enn fra kjernekraft.

Lavaktivt avfall kan håndteres uten særlig mye strålingsbeskyttelse. Det

inneholder radioaktive partikler som kan avgi varierende stråledoser hvis de kommer i kontakt med kroppen, f.eks. gjennom luften som pustes inn, og må derfor isoleres fra omgivelsene i 50-100 år.

Middelsaktivt avfall

Middelsaktivt avfall består, akkurat som lite aktivt avfall, først og fremst av filtrene man bruker som å samle opp de radioaktive partiklene som finnes i vannet fra reaktorene, men inneholder avfall med kraftigere stråling enn de som er nevnt over.

Det middels aktive atomavfallet krever vanligvis bare stråleskjerming og pakkes inn i beholder av betong eller stål. Middelsaktivt avfall lagres i Norge i Himdalen

Høyaktivt avfall

Høyaktivt avfall produseres når man bruker uran i reaktorene. Det brukte brenselet stråler veldig kraftig i begynnelsen etter at det er tatt ut av reaktoren. Selv om radioaktiviteten avtar raskt forblir den lenge på et skadelig nivå. Radioaktiviteten i brukt materiale som avkjøles i basseng i et års tid har fremdeles høy strålekraft og må ikke komme i kontakt med biosfæren på flere hundretusen år.

Bare hvis man befinner seg bak et strålevern som består av minst noen meter vann eller en meter betong, kan man oppholde seg i nærheten av oppbrukt atombrensel som akkurat er tatt ut av reaktoren. Dessuten produserer avfallet mye varme, som gjør det vanskelig å håndtere. Avfallet skal oppbevares i 20-40 år i overvåkede lagerbasseng og med tiden avtar strålingen og varmeproduksjonen slik at avfallet kan håndteres på en enklere måte. Den endelige oppbevaringen av

avfallet er stort sett et uløst problem, men mange land planlegger å kapsle inn avfallet og begrave det dypt inne i fjell (bl.a. saltgruver) eller grave det dypt ned i bakken.

Halveringstid og strålekraft

Mengden radioaktive spaltningsprodukter avtar med tiden og mengden stabile spaltningsprodukter øker tilsvarende mye. På svært lang sikt, hundretusen til millioner av år, har nedbrytningen kommet så langt at forbrenningsproduktet begynner å likne uran, med datterprodukter som radium og radon, slik som vi finner det i naturen. Selv etter millioner av år inneholder brenselavfallet radioaktivt materiale som ble dannet i reaktoren, blant annet neptunium-237 og jod-129, med respektive to og 16 millioner års halveringstid. Det brukte brenselet vil alltid være radioaktivt, siden det er laget av uran og det aller meste av uranet blir værende igjen i brenselavfallet etter bruk. Det inneholder også transuraner som plutonium. Uran har som nevnt en svært lang halveringstid på 4,5 milliarder år og det vil derfor fremdeles være radioaktivt innen solen slokner.

De ulike radioaktive partiklene som dannes ved forbrenning i reaktorene har ulike halveringstider, fra brøkdelen av sekunder helt opp til milliarder av år, så det er derfor vanskelig å si noe generelt om nedbrytningstiden for det aktive brenselet (5).

Miljøtrusler

Atomkraft er miljøskadelig på ulike måter. Dels krever reaktorene uran for å produsere energi, hvilket krever en miljøfarlig uranutvinningsprosess og dessuten enorme mengder vann, som du kan lese mer om i fordypningsteksten "Uranutvinning" over. En ulykke på et atomkraftverk kan innebære katastrofale miljøkonsekvenser, noe som utdypes i teksten "Atomkraftsulykker" under. Og til slutt har vi det miljøskadelige avfallet som også må tas hånd om.

Blant våre naboland finner vi de største mengdene atomavfall i det tidligere Sovjetunionen. På Kola-halvøya finnes det dårlig vedlikeholdte ubåter i opplag, samt brenselmateriale brukt av atomdrevne isbrytere. Der finnes det omkring 100 tonn brukt brensel som avgir stråling, i tillegg til store mengder annet radioaktivt metallskrot og annet. Ved Leningrad kraftverk i Sosnovyi Bor

finnes det ca 3 000 tonn brenselavfall og siden det ikke finnes noen planer om å rydde opp, blir brenselet trolig liggende i området i lange tider framover. I Sosnovyi Bor ligger også Radonforvaltningen, som har ansvaret for håndteringen av det radioaktive avfallet, og i deres dårlig vedlikeholdte lager er det 60 000 kubikkmeter avfall. Nær byen Sillamäe i Estland, ved kysten av Finskebukten, finnes det også et dumpingområde for avfall fra urananrikningen, hvor det til sammen er 6 millioner kubikkmeter radioaktivt avfall (6). Både Finland og Sverige har atomkraftverk og derfor atomavfall. Lavaktivt og middelsaktivt avfall lagres i særlig konstruerte deponier, men det er enda ikke avklart hvordan det høyaktive avfallet skal lagres. Ettersom Norge kun har forskningsreaktorer er mengdene radioaktivt avfall mer begrensede. Lavaktivt og middelsaktivt avfall lagres i Himdalen.

Selv ved et "velordnet" lager av høyaktivt atomavfall er det miljøtrusler. Det innkapslede avfallet som man vil grave inn i fjell kommer til å bli omgitt av grunnvann som gjennom tusener av år vil slite på metallkapslene, med påfølgende risiko for lekkasje av radioaktivt materiale. Kritikere har påpekt problemet med langsiktighet i sluttlagringen av atomavfall. Ingen kan garantere hva som vil skje inne i fjellmassene, med bevegelser og forskyvninger, kanskje nye istider, og hvordan det vil påvirke avfallet som skal bevares der i tusener og millioner av år (5,7).

Det amerikanske Yucca Mountain, som er det eneste området som de siste 20 årene har blitt undersøkt for lagring av USAs høyaktive atomavfall, ligger mitt i et område med høy seismisk aktivitet. Området krysses av ikke mindre enn 35 forkastningssprekker, områder som er sterkt utsatt ved jordskjelv, noe som ikke er uvanlig i Nevada (8). Planleggingen av lagring av radioaktivt avfall i et slikt jordskjelvsområde har møtt massiv kritikk i delstaten (9).

Kostbart prosjekt

Det radioaktive avfallet som produserer i atomkraftverk anses å være en av de farligste miljøgiftene som mennesket har skapt. Dessuten er det svært kostbart å lagre det på en forsvarlig måte. Eksempelvis er kostnadene i Sverige, til

håndtering og sluttlagring av atomavfall, samt til riving av gamle kraftverk, anslått å komme opp i 65 milliarder svenske kroner. Dette blir dermed et av Sveriges største industriprosjekt noen sinne.

Gamle atomvåpen som brensel

Et av de sentrale uromomentene omkring atomenergi har lenge vært at uran som er tenkt brukt i energireaktorer, istedenfor har blitt brukt til våpen. Problemet består fremdeles, men samtidig skjer det også en helomvending, fra våpen til reaktorbrensel. Flere avtaler mellom USA og Russland krever nedrustning av statenes arsenaler, ned til 80% av nivåene under den kalde krigen. Materialet som deklarerer som overskudd kan konverteres til brensel i kommersielle reaktorer og allerede i 1993 ble det inngått en avtale mellom de to landene der russisk militært, høyanrikt uran etter omdanning kunne brukes som brensel i amerikanske reaktorer (10). I 2005 kom den første leveransen av omdannet brensel fra USAs egen militære lagre (11). For det meste dreier dette seg om høyanrikt uran som kan blandes ut til lavanrikt uran, vanligvis med under 5% uran-235.

Høyanrikt uran i amerikanske, russiske og andre lands lagre av atomvåpen er til sammen ca 2000 tonn, altså omtrent 12 ganger så mye uran som det utvinnes årlig. Verdens samlede lager av våpengradert plutonium rapporteres til rundt 260 tonn, som kan blandes med uranoxid til mixed oxide (MOX) brensel og vil da tilsvare litt over ett år av verdens totale uranproduksjon. Etter at lavanrikt uran eller MOX-brensel har blitt brukt i energiproduksjon kan det ikke lenger brukes i atomvåpenproduksjon (12).

1 World Nuclear Association <http://www.world-nuclear.org/info/reactors.html> 2 Radiation and Nuclear Safety Authority http://www.stuk.fi/ydinturvallisuus/ydinjatteet/ydinjate/sv_FI/matalat/ 3 Radiation and Nuclear Safety Authority http://www.stuk.fi/ydinturvallisuus/ydinjatteet/ydinjate/sv_FI/korkea/

4 Vattenfall http://www.vattenfall.se/www/vf_se/vf_se/518304omxv/a/523914miljx/524274miljx/524394k_xrnk/index.jsp 5

Svensk Kärnbränslehantering http://www.skb.se/Templates/Standard_15078.aspx 6 Radiation and Nuclear Safety Authority http://www.stuk.fi/ydinturvallisuus/ydinjatteet/ydinjatteet_maaillmalla/sv_FI/lahialueet/

7 Svenske folkekampanjen mot kjernekraft/kjernevåpen <http://www.folkkampanjen.se/faka4.html>

8 State of Nevada, Nuclear Waste Project Office <http://www.state.nv.us/nucwaste/yucca/seismo01.htm>

9 The 2006 State of Nevada Yucca Mountain Survey Summary Report, The Nevada Agency for Nuclear Projects, oktober 2006. 10 World Nuclear Association <http://www.world-nuclear.org/info/inf13.html> 11 Webb, Greg. "US to Convert Weapons Plutonium into Nuclear Fuel". Global Security Newswire, 17 September, 2007. 12 World Nuclear Association <http://www.world-nuclear.org/info/inf13.html>

LEARN ABOUT NUCLEAR WEAPONS 2008 © SWEDISH PHYSICIANS AGAINST NUCLEAR WEAPONS, SWEDISH PEACE AND ARBITRATION SOCIETY

25 år etter Tsjernobylulykken

8.-10. april 2011 arrangerte IPPNW i Tyskland en kongress for å markere at det har gått 25 år siden Tsjernobylulykken. Flere ganger ble det påpekt at atomvåpen og atomkraft er to sider av samme mynt.

Saima Naz Akhtar
Marianne Solheim Sandberg
MedFred Oslo

To studenter fra Medfred, Saima Naz Akhtar og Marianne Solheim Sandberg, dro til Berlin for blant annet å lære mer om konsekvensene av ulykken. På konferansesenteret Urania i Berlin ble vi møtt med en åpning av en fotoutstilling i foajeen, «Certificate no. 000358». Bildene i sort-hvitt fortalte historier om barn rammet av radioaktiv stråling fra Tsjernobylkraftverket. Bildene av en ung jente med hjernetumor og en gutt født med mikrocefali var blant historiene som ga sterke inntrykk.

Kongressen startet med taler, høytlesing og musikalske innslag. Tidsvitner fra ulykken fortalte hvordan de opplevde ulykken og årene etter. «Likvidator» Vladimir Gudov snakket blant annet om hvordan han og hans kolleger fløy over den eksploderte atomreaktoren og lesset sand for å hindre ytterligere spredning av radioaktivt materiale. Mange av hans kolleger overlevde knapt den første måneden etter ulykken. Barnelegen Valentina Smolnikova fra Hviterussland fortalte om det store antall barn med medfødte misdannelser, leukemi og andre sykdommer som følge av de høye radioaktive nivåene i områdene rundt atomkraftverket. Katsumi Furitsu fra IPPNW i Japan holdt en rørende tale med fokus på de ulykkesrammede i Fukushima. Salen reiste seg og holdt ett minuts stillhet.

Lørdag morgen startet den australske legen Helen Caldicott med et temperamentsfullt innlegg om hvordan

man skal gå videre med å få formidlet kunnskapen og alvoret om faren ved atomkraft. Hun mente det er nok av kunnskap, nå må det jobbes mer iherdig med å få politikere og beslutningstakere til å forstå alvoret. Blant annet må kunnskapen vi allerede har om strålingens innvirkning på genmateriale og forståelse for at kreftutvikling tar lang tid, formidles til fysikere og politikere.

Saima deltok på et forum som handlet om følgende atomkatastrofen har hatt på helsen, og hvordan helseeffektene har blitt håndtert. Marianne hørte om den tette forbindelsen mellom atomkraftverk og atombomber i forumet med tittelen «Bombenrisiko Atomkraft». Når stater eier eller har eierinteresse i atomkraftverk, kan staten lett få «lurt unna» litt uran som kan utvikles til våpen. I forumet ble også nedrustningsalternativer diskutert. Stenging av atomkraftverk vil bidra til at tilgangen på anrikt uran reduseres. Det vil alltid kunne være noen stater som hemmeligholder anrikt uran, men andelen vil begrenses med redusert tilgang til uran fra sivile atomkraftverk.

I forumet «Erneuerbare Energien» holdt Eva Stegen et foredrag om hvordan fornybar energi kan utnyttes for å erstatte strømforsyningen fra atomkraftverkene. Fornybar energi øker i bruk, og muligheten til gode og bærekraftige kilder til elektrisitet er tilstede i større grad idag enn for noen få år siden. Bruken av vindmøller og solcellepanel vil øke med økende satsing på produksjon, konkurranse på markedet og teknologisk utvikling. I tillegg til de mange positive konsekvensene for

klima og miljø vil fornybar energi desentralisere strømforsyningen, slik at «megablackout» og mørklegging av hele byer unngås dersom strømproduksjonen skulle stoppe på ett kraftverk.

Lunsjen ble kjapt unnagjort, for vi skulle ut og demonstrere. Utenfor Urania ventet seks politibiler som eskorterte de 1500 demonstrantene på vei til CDUs hovedkvarter og til Kaiser-Wilhelm Memorial church mens vi ropte «Abschalten jetzt!». Etter Caldicott sitt brennende innlegg tidligere på dagen var vi begge klare for å stå på barriadene og kjempe for vår sak, så en flash mob kunne ikke passet humøret bedre. Det var god stemning i demonstrasjonstoget, både unge og gamle fra mange ulike organisasjoner var samlet. Presis kl 14 la alle seg ned på bakken for å symbolisere «fall over nuclear power – rise up for the energy revolution».

Etter demonstrasjonen var det tid for to runder med workshops. Marianne var på «Der Knebelvertrag von IAEA und WHO», der det ble diskutert hvordan vi kan jobbe for at beslutningstakere i land verden over og WHO forstår alvoret av de negative konsekvensene en ulykke i et atomkraftverk kan forårsake. Dersom vi skal greie å få innflytelse på WHO, må vi jobbe for at delegatene fra medlemslandene i WHO har tilstrekkelig kunnskap og folket bak seg når de mener at atomkraftverk er helseskadelig. I neste workshop ble det idèdugnad om hvordan befolkningen kan opplyses om farene ved atomkraft. Alt fra teatergrupper, via foredrag til internettets mange muligheter ble foreslått. Dersom man klarer å fange

barnas interesse, kan det bli lettere å få med foreldrene i kampen mot atomkraft.

Saima var på en workshop som krevde et forbud mot uranmining. Der fikk en innblikk i hvilke påvirkninger uranum utgravning og gruvedrift har hatt for Aboriginene i Australia. For Mirarr-folket, som opprinnelige eier landet der det idag utvinnes uran, er den største bekymringen hvordan landet deres ødelegges og deres tradisjonelle kultur reduseres dersom uranutvinningen fortsetter. Det er mange sosiale problemer assosiert ved forfall av Mirarrfolkets kulturelle levetradisjoner, blant annet alkoholisme, økt voldelighet i samfunnet, og kroniske helseproblemer.

Siste workshopen Saima var på het «Beyond Nuclear», her skulle det snakkes om strategier for internasjonal kampanjearbeid mot bruken av atomenergi, både militært og sivilt. Her holdt Helen Caldicott, Xanthe Hall og Alexander Yemelyanenkov - som er en russisk journalist innlegg. Menneskene i salen var veldig interessert i å høre hvilke holdninger russerne hadde til atomvåpen og atomkraft, derfor ble det dessverre lite diskusjon og refleksjon rundt kampanjearbeid.

Den faglige delen av dagen ble for vår del avsluttet i plenum, der temaet var «Abandon nuclear energy now!» Jocehn Stay og Lars Polmeier som begge er meget underholdende talere, understreket hvorfor det er så viktig å få et forbud mot atomenergi, både sivilt og militært. De mener at atomenergi sin største svakhet er at den er basert på at mennesket er ufeilbarlig, og som

Atomkraft? Nein Danke. Foto: Saima Akhtar

vi gjentatte ganger gjennom vårt yrke blir påminnet, gjør vi alle feil. Dersom atomenergireaktorer blir utsatt for en menneskelig feil er konsekvensene så utrolig store, og derfor er det uholdbart å kreve at vi skal leve i denne usikre tilværelsen.

Etter hyggelig sosialt samvær på lørdagen var det tidlig opp på søndagen for en avslutning av konferansen. Saima skulle lære om hvordan en kan bruke kaluimjodot som behandling ved en atomulykke, men da denne workshopen ble holdt på tysk og

tyskkunnskapene hennes ikke er spesielt sterke var læringsutbytte dessverre minimalt. Marianne avsluttet konferansen ved å være med på å støtte ERENE (Europeisk komité for fornybar energi).

Etter å ha vært tilstede på denne konferansen kan vi vel konkludere med at vi ihvertfall ikke ble mer positivt innstilt til atomkraft. Iveren etter et forbud mot atomenergi, både sivilt og kanskje spesielt militært har økt betraktelig, og vi gleder oss til å ta del i arbeidet mot en atomfri verden.

“25 Jahre Tschernobyl”

Når tyskerne arrangerer Atomvåpenkongress vil det meste dreie seg om atomenergi. Det skjedde på kongressen i Bonn i 2006, og de fulgte opp i år.

Per Wium
Kasserer NLA
pewium@broadpark.no

Åpningen på fredag var grandios med musikk og taler. Det var med stolthet vårt styremedlem Bjørn Hilt åpnet det hele og hilste fra vår internasjonale ledelse sammen med Vappu Taipale fra Finland.

Katsumi Furitsu er genetiker og strålebiolog fra universitetet i Osaka. Hun er en av grunnleggerne av organisasjonen “Tschernobyl-hjelpen Kansai, og har forsket på helsen til overlevende fra atombomben.

Det var flere som fikk tårer i øynene da dr Furitsu inntok talestolen og med gråten i halsen og sier: ”I am asking myself again and again how could this happen”. Japanerne trodde de hadde på plass alle mulige sikkerhetstiltak.

Hun hevdet at de nå ikke har kontroll på reaktorene i Fukushima, og at skadene på folks helse kan bli mer alvorlig enn i Tschernobyl. Hun kritiserte Japans regjering for å komme i gang for sent med advarsler. En del matvarer som ble fortært var forurenset, blant annet grønnsaker. Hun ville nå konsentrere seg om å informere befolkningen i det utsatte området hvordan de kan beskytte seg mot helseskader. Dr Furitsu beskrev en situasjon som liknet på informasjon under krig. Sannheten skal da monopoliseres av regjeringen og alle kritiske røster som ”gir råd” er fiender.

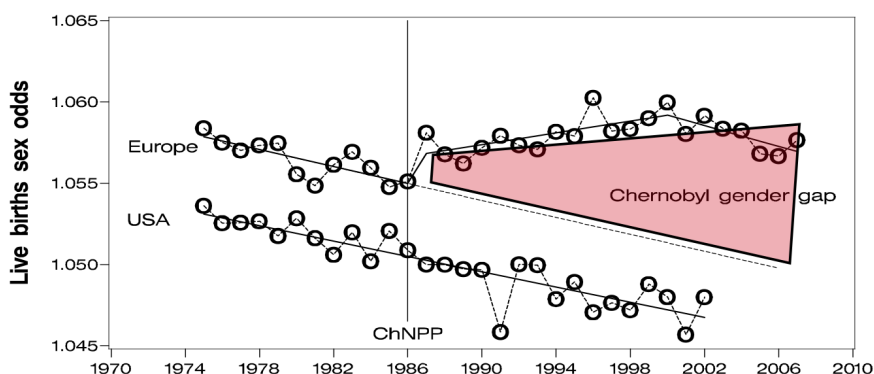
Hva som er farlig radioaktiv forurensning er også vanskelig. Et rådgivende utvalg med uklart mandat (International Commission on Radioactive Protection, ICRP) gir råd

til IAEA og WHO. Dette utvalget angir sannsynligvis altfor høye grenser for hva som er ufarlig. Særlig la hun vekt på at vi vet altfor lite om langsiktige genetiske skader.

Hun avsluttet med en appell om å stoppe bruken av kjernekraft. Vi må arbeide sammen for å nå dette målet.

Dr Hagen Scherb er matematiker og statistiker ved Institutt for Biomatematikk og Biometri ved Helmholtz senter i München, Tysklands forskningssenter for miljø og helse. Hans forskning har vist at antall pikebarn født i nærheten av europeiske kjernekraftverk har gått ned.

skal konsultere hverandre i spørsmål som handler om stråling. De hevder at helseskader fra stråling fra WHO blir sensurert av IAEA og ikke blir publisert. Keith Baverstock har arbeidet med miljø og helse i WHO kontoret i Europa. Han holdt et tankevekkende foredrag om hvordan data fra helseskader etter Tschernobyl framdeles blir holdt tilbake. Hans løsning var at EU tar seg av noe av forskningen videre. Foredraget finnes på http://www.chernobylcongress.org/fileadmin/user_upload/pdfs/Baverstock_How_the_UN_works.pdf. Det må legges til at de som arbeider med skader etter Tschernobyl i WHO's hovedkontor i Genève ikke er enige i dette. Deres oppdaterte syn kan finnes under Q

Antall pikebarn har gått ned i Europa. Ref grafikk fra: http://www.tschernobylkongress.de/fileadmin/user_upload/pdfs/ScherbVoigt_fehlbildungen_fehlende_geburten.pdf

I tillegg har forskerne påvist en endring i den relative frekvens av levendefødte guttebarn har gått opp etter 1986. Hvis man ekstrapolerer ”mangler vi” 440 000 pikebarn i Europa.

Tar vi med begge kjønn har det blitt født 790 000 for ”få” barn i Europa. De har videre undersøkt leppe-ganespalte (se ref ovenfor side 18) og Downs syndrom (se ref ovenfor side 20) har økt i områdene rundt kjernekraftverk.

Til slutt vil jeg nevne at tyskerne fremdeles er misfornøyde med avtalen mellom IAEA og WHO som sier at man

& A på: http://www.who.int/ionizing_radiation/chernobyl/20110423_FAQs_Chernobyl.pdf.

Det vanskelige spørsmål er hvor mange liv katastrofen i Tschernobyl har tatt. Det er som å diskutere paven's skjegg: Vi vil aldri få vite dette antallet. Det varierer fra noen hundre til flere millioner. Det viktige poenget er at dette er en av de største katastrofene verden kan oppleve. Som leger er det ingen mening i å bruke krefter på å behandle resten av menneskeheten etter en slik katastrofe sammenliknet med velsignelsen med å unngå at den hender.

Oppdatering:

Fallujah og kjønnsfordeling

Jon B. Reitan

Oslo universitetssykehus

I forrige nummer av medlemsbladet var en noe kritisk vurdering av en artikkel om mulige uheldige reproduksjonsutfall i Fallujah¹. Bl.a. ble det i artikkelen påstått en betydelig forskjøvet kjønnsfordeling blant barna. Endret kjønnsfordeling er en klassisk stråleeffekt beskrevet hos bananflue og andre eksperimentelorganismer men ikke sikkert funnet hos menneske. I medlems-bladet etterlystes en mer omfattende undersøkelse, i den grad dette lar seg gjennomføre i Irak for tiden. Det meldes nå i The Guardian at WHO i 2011 skal iverksette en slik studie og dette kan kanskje belyse spørsmålet bedre².

Det tyske IPPNW holdt nylig en kongress i Berlin i forbindelse med 25-års-markeringen for Tsjernobylulykken. Mange nye data og vurderinger av ulykkens helsekonsekvenser ble fremlagt, med mer eller mindre sikkert faktagrunnlag.

Medreferansetil Fallujah-artikkelen bør nevnes at Dr. Scherb ved det anerkjente Helmholtz Zentrum München (tidligere Gesellschaft für Strahlen und Umwelts-forschung) i Neuherberg gjennomgikk kjønnsfordelingsdata etter atomprøvesprengningene og Tsjernobyl, og som funksjon av avstand fra nukleære anlegg³. Studiene bygger ikke på dosimetriske vurderinger, men på tidstrender og som nevnt avstander. Det er uansett interessant at kjønnsfordelingene synes å endres over tid og med fallende gutteoverskudd, og at det for eksempel i hele perioden 1950-1990 synes å være markant høyere gutteoverskudd i USA enn i Europa. Det er også bekymringsfullt at det finnes liknende effekter nær tyske og sveitsiske atomkraftverk³, og også nær det omstridte kjerneavfallsanlegget i Gorleben⁴. Slike effekter er neppe forenlige med de alminnelige risikoestimerer dersom stråling er årsaken. De variasjonene som ble referert i studiene er imidlertid størrelsesorden mindre enn de som ble omtalt fra Fallujah. For øvrig er det også funnet en økt barneleukemirisiko

nær tyske kjernekraftverk⁵, noe som ikke finnes ved britiske kjernekraftverk undersøkt med samme metodologi⁶. Tolkningen er altså usikker.

På IPPNW-kongressen fantes deltakere som benektet enhver mulighet for at det kunne finnes effekter som ikke samsvarte med den „etablerte“ kunnskap, og deltakere hvor troen på slike effekter kunne „flytte bjerge“ av usikkerhet. Det trengs åpenbart mere direkte og objektivt observasjonsmateriale. Goethe sier et sted at all teori er grå, og man må lete etter nye grønne blader på livets tre.

1: Busby C, Hamdan M, Ariabi E: Cancer, infant mortality and birth sex-ratio in Fallujah, Iraq 2005-2009. Int J Environ Res Public Health 7:2828-2837,2010

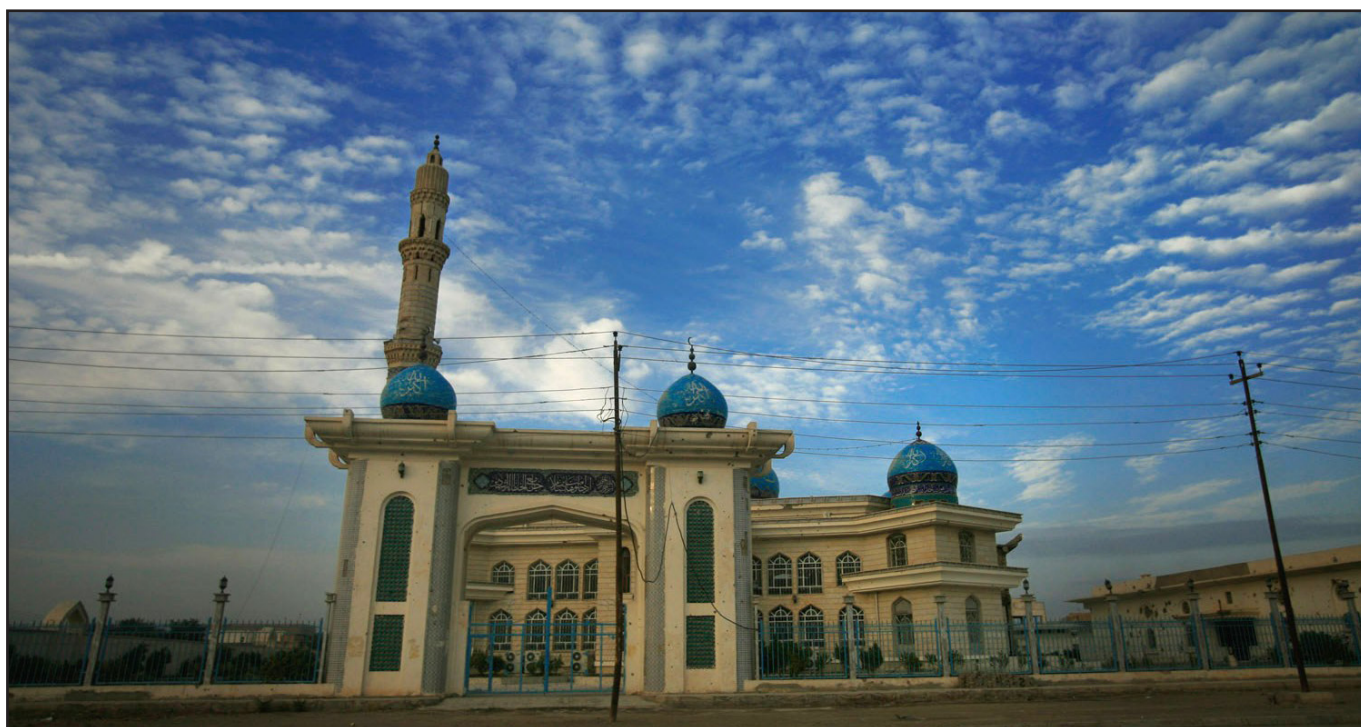
2: <http://www.guardian.co.uk/world/2010/dec/30/fallujah-birth-defects-iraq>

3: Scherb H, Voigt K: The human sex odds at birth after atmospheric atomic bomb tests, after Chernobyl, and in the vicinity of nuclear facilities. Environ Sci Pollut Res (E-pub ahead of publication) 2011

4: <http://www.helmholtz-muenchen.de/ibb/homepage/hagen.scherb/FactSheetGorleben.pdf>

5: Kaatsch P, Spix C, Schulze-Rath R, Schmiedel S, Blettner M: Leukemia in young children living in the vicinity of German nuclear power plants. Int J Cancer 1220:721-726,2008

6: Bithell JF, Keegan TJ, Kroll ME, Murphy MFG, Vincent TJ: Childhood leukemia near British nuclear installations: Methodological issues and recent results. Rad Protect Dosim 132:191-197,2008

Moské i Fallujah. Foto: United States Marine Corps

NATOs strategiske konsept 2010

Mulige åpninger for implementering av NLAs strategiske mål?

Saima Akhtar, Sofie Paus, Hanne F. Tollefsen, Lin Sadi, Øyvind Holen og Martin L. Mikkelsen

NATO vedtok på sitt toppmøte i Lisboa 20.11.2010 en oppdatert versjon av sitt strategiske konsept Active Engagement, Modern Defence¹. Toppmøtet vedtok også en Lisbon Summit Declaration² som er en slags handlingsplan for å oppnå de strategiske målene. (Begge finnes på Google.) Konseptet er stort sett skuffende sett fra et antiatomvåpen ståsted, men det finnes allikevel lyspunkter og åpninger for en videre prosess. Jeg vil her kort omtale de punktene i konseptet og erklæringen som har relasjon til NLAs strategiske mål (se handlingsplan 2011 annet sted i dette nummer).

En atomvåpenfri verden

I konseptet forplikter NATO seg til å legge forholdene til rette for en atomvåpenfri verden i samsvar med målene i Ikkespredningsavtalen. Denne bestemmelsen kunne vært forenlig med NLAs mål

fortsatt er den ytterste garanti for de alliertes sikkerhet. Det er klart at NATO per i dag ikke er beredt til å ta lederrollen på veien til en atomvåpenfri verden. Men når alliansen nå for første gang har definert et mål som dette, må de kunne tas på ordet. ICAN kan være et viktig instrument for innspill.

Atomavskrekking

I konseptet heter det at NATO vil fortsette å revurdere sitt generelle standpunkt til avskrekking og forsvar overfor trusler av enhver art. NATO-rådet er gitt i oppdrag å arbeide med saken. Konseptet ligger her langt fra så vel NLAs mål om avvikling av førstebruksopsjonen som kravene fra utenriksminister Jonas Gahr Støre i interpellasjonsdebatten med Jan Sahl 2.4.2009³ om at det må gis en garanti for at atomvåpen ikke brukes mot land uten atomvåpen (såkalte negative sikkerhetsgarantier) og at NATOs atomavskrekking ikke må være av varig karakter. Men konseptet åpner allikevel klart for en revurdering av avskrekkingsregimet med muligheter for innspill. Peace Union of Finland og British American Security

av atomvåpen, og at NATO vil prøve å skape betingelser for videre reduksjoner i fremtiden. Selv om konseptet også på dette punkt ligger langt unna NLAs mål om tilbaketrekking av amerikanske atomvåpen fra Europa, noe som både Norge og en del andre NATO-land gikk inn for forut for toppmøtet, så åpner også denne formuleringen for videre innspill. Pax Christi i Nederland har tatt ballen og nylig publisert en bred rapport⁵ om de enkelte NATO-lands syn på utplasseringen. Saken er også tema på den ovenfor nevnte konferansen. Her er det bare å stå på. Den sittende regjering er på vår side. Den tidligere formuleringen om at de utplasserte atomvåpnene i Europa skulle være nødvendige som en transatlantisk link, er heldigvis fjernet.

Rakettskjold

Konseptet går derimot uten forbehold inn for utbygging av rakettskjold i Europa. NATO vil som et kjerneelement i det kollektive forsvaret utvikle kapasitet til å forsvare folk og territorier mot ballistiske missiler. NATO har invitert Russland til å bli med på planene, men russerne er skeptiske og truer i bakgrunnen med å ruste opp hvis de ikke blir fullt integrert⁶. NATO-rådet og forsvarsministrene i medlemslandene skal arbeide med saken og legge frem en plan på forsvarsministermøtet 11.06.2011. Dette er dårlig nytt for NLAs mål om å stanse planene om et rakettskjold i Europa. Det haster.

Konseptet har fått mange negative kommentarer og betegnes av flere som en tapt sjanse. Andre er mer optimistiske. De mener at resultatet kunne vært mye, mye verre, og råder til å se positivt på konseptet i den

“I konseptet forplikter NATO seg til å legge forholdene til rette for en atomvåpenfri verden i samsvar med målene i Ikkespredningsavtalen”

om et internasjonalt forbud mot atomvåpen og en styrking av Ikkespredningsavtalen, hvis det ikke hadde vært for at konseptet samtidig slår fast at så lenge det finnes atomvåpen vil NATO være en atomvåpenallianse, at NATO vil satse på en miks av kjernefysiske og konvensjonelle styrker, og at de strategiske kjernefysiske styrkene

Information Council (BASIC) har allerede tatt ballen og tillyst en konferanse⁴ ”NATO’s Nuclear Deterrence and Defence. A Nordic Perspective.” Det er viktig at vi her følger på.

Utplasserte atomvåpen

I konseptet pekes det på at NATO har redusert både antall atomvåpen stasjonert i Europa og avhengigheten

hensikt å utnytte de muligheter som ligger i det. Det er det jeg har prøvd her.

Ebbe Ording spør i en e-post til NTA 21.11.2010 hvordan NTA og Folkeaksjonen for avskaffelse av atomvåpen har tenkt å takle resultatet i sitt arbeid for å mobilisere en folkelig motstand når konseptet i realiteten sementerer:

- enighet mellom Russland og USA om å beholde 70 % av atomarsenalene.

- beholde de taktiske atomvåpen i Europa
 - beholde førsteslagsdoktrinen
 - lage et rakett skjold som legger til grunn førsteslag med atomvåpen
 - og tilslører disse realitetene og derved undergraver den folkelige motstanden som er nødvendig.
- Dette er sider ved konseptet som også trenger vår oppmerksomhet.

Referanser:

1. Active Engagement, Modern Defence. "Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization" 20.11.2010, 38 punkter, 11 sider.

2. Lisbon Summit Declaration. Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Lisboa 20.11.2010.

3. Interpellasjonsdebatt om NATOs atomstrategi, NLA's Medlemsblad 2/2009, s.7.

4. Peace Union of Finland and British American Security Information Council (BASIC) Conference "NATO's Nuclear Deterrence and Defence. A Nordic Perspective." Helsinki 28.04.2011.

5. Withdrawal Issues. What NATO countries say about the future of tactical nuclear weapons in Europe. Susi Snyder & Wilbert van der Zeijden, IKV PAX CHRISTI, March 2011. www.NoNukes.nl

6. Advarer mot nytt atomvåpenkappløp. NTB/Reuters. Aftenposten 01.12.2010

Foto: NNSA News

Global helse – opphold i Pakistan

Da valgterminavgjørelsen skulle taes var det for meg ikke noe spørsmål om hva jeg skulle velge. Jeg ville ha et frisemester, hvor jeg kunne reise og samtidig få en faglig forankring, og en ny innsikt i mangfoldet og utfordringene medisinen har globalt. Jeg ville studere global helse ved universitetet og reise til India.

Saima Naz Akhtar
MedFred Bergen

Dessverre er ikke alltid slik at virkeligheten alltid korrelerer med mine ideer og fremtidsutsikter, for eksempel da jeg 5 dager før studiestart for tredje gang troppet opp på den indiske ambassaden for å se hvordan det gikk med min sikkerhetsklarering. Ja, det er nemlig slik har jeg lært nå, at dersom en av foreldrene dine har tilknytning til Pakistan, så må du gjennom en sikkerhetsklarering. Dette på tross av at du er født i Norge, ikke selv har pakistansk statsborgerskap, og faktisk skal på utveksling gjennom UiB sammen med flere andre medstudenter. Heldigvis for meg var resepsjonisten en veldig hyggelig dame, som pent hintet meg om at jeg mest sannsynlig (les: aldri) kom til å få innvilget visum til India.

Hva gjør en da? Når alle dine fremtidsplaner blir lagt i grus, fordi det er en spent politisk situasjon mellom to land? Du legger en plan B; dersom India ikke vil ha deg fordi du har pakistanske aner, så dra til Pakistan da vel! Sven Gudmund Hinderaker er heldigvis en veldig behjelpelig mann, sammen begynte vi raskt å planlegge hvordan vi kunne få ordnet ett nytt opplegg, med knappe 6 ukers planleggingstid klarte vi nesten mirakuløst å trekke i så mange snorer, han gjennom sine kollegaer og jeg gjennom mine bekjente, at når jeg stod på Gardermoen i begynnelsen av oktober hadde vi ihvertfall en grov skisse klar.

En bekymret mor og en spent far stod igjen på Gardermoen, og vinket febrilsk til sin datter som skulle "tilbake til sine røtter". Far var litt bekymret, hvordan skulle hans datter som han har oppdratt til å være en så selvstendig

jente klare seg? Fordi det er vel ingen hemmelighet at kvinnerollen ikke står like sterkt i Pakistan. Det er som om rødstrøpene ga seg et sted på veien sørover, og aldri helt nådde Pakistan. Heldigvis har mine foreldre også lært meg å være kulturellevistisk. Ja, er det ikke greit å gå på gaten alene, så må jeg vel ikke på død og liv gjøre det bare for å provosere? På tross av dette så jeg hvilken integritet de kvinnelige legene hadde på sykehuset, dette var utdannete kvinner som virkelig stod i respekt hos sine mannlige kollegaer og sine pasienter. Fra flere uoffisielle kilder har jeg hørt at det per idag, slik som her i Norge, nesten er flere jenter enn gutter på medisinstudiet. Dette er et steg i rett retning og bare poengterer hvor viktig det er at jenter får muligheten til å studere slik at kjønnsforskjellen kan utlignes.

Jeg ankom Pakistan knappe to måneder etter at den forferdelige flommen hadde rammet landet. Flommen som ifølge WHO rammet 20 millioner mennesker, la ca 1/5 del av landet under vann og direkte tok livet av 2000 mennesker.

Jeg bodde mange timers kjøretur unna de rammede områdene, da Punjab-elven som hadde flommet over sine grenser går lenger vest. Likevel så jeg hver dag hvordan flommen indirekte påvirket alle pakistaneres liv. Det var den store snakkisen, alle spurte seg selv og hverandre hvordan dette kunne skje og ikke minst hvordan de kunne hjelpe.

På sykehusene så jeg de mer direkte effektene. Hva gjør du som sykehusledelse, når alle pengene du hadde budsjettert til å kjøpe inn medisiner det neste året blir relokalisert til flomområdet? Hvordan takler du et dengueutbrudd som ikke har noen medisinsk behandling utenom rehydrering og blodtransfusjon? Det finnes per idag verken vaksine eller medisin mot denguefeber.

All teorien jeg hadde lært iløpet av de 6 undervisningsukene i Bergen ble raskt overført til praksis. Her stod jeg som jente fra ett av verdens rikeste og beste land og fikk lov til å observere hvordan medisinsk hjelp blir tilbudt når ressursene er knappe. Det imponerte

"Polio eradication week", en liten jente som får oral polio vaccine. Foto: Saima Akhtar

meg stort hvor utrolig god du blir på ren klinisk diagnostikk når du har ekstremt få hjelpemidler og bildediagnostiske undersøkelser du kan gjøre.

Det er en enkelt hendelse som kanskje ga meg flest søvnløse netter, historien har jeg fått lov av pasienten til å gjenfortelle. Så dersom du dårlig takler sterke historier bør du kanskje hoppe til neste avsnitt. Det lå en enke på operasjonsbordet, som hadde gangren i venstre fot. Den høyre foten hadde hun måttet amputere under kneet kun to år i forveien, også grunnet gangren. Denne gangen var det den venstre foten som stod for tur. Kirurgen sa at han skulle prøve å redde kneet, men han kunne ikke love noe. Noen minutter inn i inngrepet forstod kirurgene at kneet dessverre ikke var til å redde. Pasientens eneste pårørende, hennes sønn på knappe 15 år ble ropt inn slik at han kunne være delaktig i avgjørelsen. Hans svar var “så

“Hva gjør du som sykehusledelse, når alle pengene du hadde budsjettert til å kjøpe inn medisiner det neste året blir re-lokalisert til flomområdet?”

lenge dere redder min mor, spiller det ingen rolle, du er legen, jeg stoler på din avgjørelse”. Urettferdigheten slo meg i mellomgulvet som et skikkelig spark. Hvordan skal en så ung gutt, som ikke en gang er myndig, nå ta vare på sin mor? Hvordan ble verden et så urettferdig sted å oppholde seg på? Vet at han nå må bære sin mor til toalettet flere ganger per dag? Sannsynligheten for at hun har råd til en protese er minimal. Ikke bare dette, men hvordan skal denne unge gutten klare seg? Hvordan skal han klare å skaffe seg og sin mor mat hver dag? Plutselig ble all statistikken jeg hadde lest presentert for meg som et ekte kasus, virkeligheten er brutal, og hver dag er det mennesker som står midt oppe i all elendigheten og må leve med den.

Mitt opphold i Pakistan gjorde stort inntrykk på meg, det å se så mange enkeltskjebner som ikke har gjort noe annet “galt” enn å bli født inn i feil familie, på feil kontinent, har satt dype spor. Så uavhengig av om flommen skyldes naturlige svingninger i temperaturen, eller om det er grunnet menneskeskapte klimaendringer, så skal jeg kutte ned på mitt CO2-utslipp. Jeg skal ikke klage når sykehuskøene er lange, fordi jeg får faktisk behandling. Aldri mer skal jeg klage over dårlige forelesere, fordi jeg får i det minste studere. Kanskje viktigst for min egen del, jeg skal aldri mer bli provosert når jeg blir referert til som norsk-pakistaner, fordi som den indiske ambassaden

En av klinikkene der artikkelforfatteren jobbet. Foto: Saima Akhtar

Årsrapport 2010

fra Norske leger mot atomvåpen

2010 var et begivenhetsrikt år for NLA med NPT RevCon og Verdenskongressen i Basel som store internasjonale konferanser. ICAN fikk virkelig vind i seilene gjennom etableringen av ICAN Norge og Norges støtte til å opprette et ICAN Europakontor. Den svært vellykkede gjennomføringen av IPPNWs Europeiske studentkonferanse i Oslo må også nevnes blant årets høydepunkter. Dette er et lite utdrag av året som gikk, men fullstendig årsrapport finnes på: <http://www.legermotatomvapen.no/rappogref.asp>

1) ADMINISTRASJON OG ORGANISASJON

Styret

John Gunnar Mæland, Bergen	Leder
Jon B. Reitan, Oslo	Nestleder
Per Wium, Oslo	Kasserer
Ellen Ann Antal, Oslo	Internasjonal Councillor
Klaus Melf, Tromsø	Webansvarlig
Tordis Sørensen Høifødt, Tromsø	Medlemsansvarlig
Bjørn Hilt, Trondheim	IPPNW kontakt
Trygve Berge	Medlemsbladkontakt
Rune Dahl	Styremedlem
Mons Lie	Styremedlem
Torbjørn Graff Hugo	Styremedlem (frem til 01.08.10)

Rådsmedlem Kirsten Osen har deltatt i styrets arbeid gjennom deltakelse på styremøter og ved løpende arbeidsoppgaver. Dordi Lea er fra 01.01.10 engasjert som lønnet organisasjonssekretær inntil 4 t/uke med spesielt ansvar for medlemsregisteret og nettsider. Bjørn Hilt er fra 2006 leder av International Board IPPNW.

Rådet

NLA's råd hadde i 2010 følgende medlemmer: Ulrich Abildgaard, Carl Birger Alm, Anne Alvik, Christian Borchgrevink, Odd Steffen Dalgard, Kjell Grøttum, Kurt Hanevik, Kristian Hagestad, Hans Asbjørn Holm, Kjersti Johnsrud, Einar Kringlen, Mons Lie, Eiliv Lund, Morten Bremer Mærli, Christin Mørup Ormhaug, Kirsten Osen, Hans Prydz, Ingvild Fossgard Sandøy, Johannes Setekleiv, Hilchen Sommerschild, Otto Steinfeldt-Foss, Per Sundby, Helge Waal og Steinar Westin.

Medlemskartoteket

NLA står per desember 2010 oppført med 855 betalende medlemmer.

Landsmøtet 2010

Landsmøtet 2010 ble arrangert lørdag 20.mars 2010 i Trondheim.

Styremøter

Det har i 2010 vært avholdt ni ordinære og ett ekstraordinært styremøter, to som telefonmøter, seks på Skype og ett med frammøte 11.12.10 i forbindelse med rådsmøtet i Oslo. Det foreligger godkjente referater fra alle styremøtene.

Rådsmøtet

Styret og rådet hadde fellesmøte i Oslo 11.12.10.

2) ØKONOMI

Organisasjonen hadde i 2010 et regnskapsmessig underskudd på kr 27 263. Inntektene var på kr 389 320 og utgiftene på kr 416 583. Egenkapitalen er ved utgangen av året på kr 519 944 (inkludert kr 256 577 i Per Ringnes minnefond).

3) AKTUELLE SAKER OG PROSJEKTER

ICAN (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons) NLA har fra 2006 samarbeidet med Nei til atomvåpen og Pugwash for en konvensjon som forbyr atomvåpen og fra 2007 er dette arbeidet videreført innen rammen av ICAN. Som et ledd i dette tok de tre organisasjonen våren 2010 initiativet til et brev til den norske regjering hvor det ble stilt krav til en vellykket tilsynskonferanse for ikke-spredningsavtalen (NPT). Brevet ble undertegnet av 45 norske organisasjoner og oversendt 26.april 2010. Etter tilsynskonferansen utarbeidet NTA, NLA og Pugwash en felles søknad til Utenriksdepartementet om økonomisk støtte til en norsk kampanje for et forbud mot atomvåpen. Samtidig ble ICAN oppfordret til å fremme en parallell søknad knyttet til opprettelsen av et europeisk kontor. Søknadene ble levert samlet ultimo august 2010 og begge ble etter kort tid innvilget uavkortet, med en stønadssum på hhv. kr 3 580 000 over tre år for den norske kampanjen, og US\$ 380 000 over to år for ICAN.

Den norske kampanjen (ICAN Norge) ble etablert 01.09.10 med to deltidsansatte kampanjekoordinatorer og kontorlokaler i Det norske fredsrådet. NLA har tatt på seg ansvar for regnskapsførsel og har arbeidsgiveransvar for de kampanjeansatte.

Kampanjen gjennomførte 25.10.2010 et oppstartseminar med deltakelse fra en rekke nasjonale og internasjonale organisasjoner.

Øvrig norsk samarbeid mot atomvåpen

NLA samarbeider med Pugwash og Nei til atomvåpen i den såkalte MPI-gruppen, som møtes jevnlig for å samordne innspill mot politikere og beslutningstakere.

Informasjonsstrategi

Hovedinformasjonsprosjektet i 2010 har vært å få ferdig websidene Lær om atomvåpen i samarbeid med SLMK. Lær om atomvåpen er et omfattende illustrert læreprogram med en rekke moduler og fordypningstekster. Programmet er spesielt egnet for bruk i ungdomsskole og videregående skole. Det inneholder lærerveiledninger og en rekke forslag til undervisningsopplegg. Programmet finnes på www.atomvåpen.no.

4) MØTER OG ARRANGEMENTER

03.-28.05.10: Tilsynskonferanse for ikke-spredningsavtalen (NPT) New York. Kirsten Strømme og Vegard Lundevall deltok fra NLA som NGO-observatører under ledelse av NTA.

25.-30.08.10: IPPNW World Conference. Sju styremedlemmer og seks studenter fra Medfred deltok. Klaus Melf var ansvarlig for en workshop om Medical Peace Education og Tordis S. Høifødt deltok i workshop om Extended Nuclear Deterrence. NLA hadde nominert Robert Mtonga, Kenya som ny IPPNW co-president, Lars Pohlmeier som IPPNW European vicepresident og Bjørn Hilt som IPPNW at-large Board Member. Alle ble innvalgt. Under konferansen deltok Bjørn Hilt og John Gunnar Mæland i flere ICAN-møter, bl.a. sammen med representanter fra norsk UD.

5) NLAs studentgruppe (Medfred)

NLA har 33 betalende studentmedlemmer på landsbasis. Ca 20-30 studenter er mer eller mindre aktive i organisasjonen, og hovedaktiviteten våren 2010 var arrangementen av: **IPPNWs Europeiske studentkonferanse (ESC) i Oslo, 8.-11. april.** Den europeiske studentkonferansen er et årlig arrangement som samler studenter fra hele Europa rundt spørsmål om atomnedrustning, fred og sosialt ansvar. I løpet av konferansehelgen var nærmere 80 studenter fra 15 land innom vårt arrangement. Fra USA i vest til Malaysia i øst og Portugal i sør.

Til konferansen var i overkant av 25 foredragsholdere fra inn- og utland invitert for å holde innlegg, forelesning, paneldebatt og workshops. Evaluering fra de tilreisende delegatene tilsa at de var svært fornøyd med organisasjonskomiteens tilrettelegging av helgen og det faglige programmet fikk også mye ros. Alt i alt svarte de fleste at de har fått mye ut av konferansen faglig sett og at de er blitt inspirert til videre arbeid i IPPNW. MedFred var selv vært fornøyd med konferansen, kunnskapsnivået økte og gruppen ble også tettere knyttet sammen.

Bergen, 14. mars 2010

John Gunnar Mæland
NLA

Saima Akhtar og Sofie Paus
MedFred

NLA regnskap 2010

INNEKTER	Budsjett 2010	REGNSKAP 2010	REGNSKAP 2009	Noter
Medlemskontingent	220 000	202 763	210 900	
Bidrag UD	150 000	150 000	208 000	1
Per Ringnes fond	6 000	5 139	6 059	2
Div bidrag/støtte	20 000	18 000	19 500	3
Diverse inntekter	10 000	10 034	6 513	4
Økning verdifond	4 000	3 384	3 756	
Sum	410 000	389 320	454 728	
UTGIFTER	Budsjett 2010	REGNSKAP 2010	REGNSKAP 2009	
Medlemsblad	90 000	83935,50	117 390	5
Medlemsarkiv	10 000	0	24 454	6
Drift kontor inkl lønn	40 000	30512,95	6 164	7
Drift studentgrupper	10 000	49939,00	10 171	17
Telefon/fax	5 000	9797,47	12 585	8
Reiser styret	20 000	44773,50	22 679	9
Prosjekter/Medfred konf	0	17 572	0	10
Internasjonale reiser	40 000	91857,00	22 711	12
Europeisk samarbeid	50 000		59 871	11
Hjemmeside	10 000	1328,75	0	
Medlemsavgift IPPNW og andre'	20 000	44 072	52 807	13
Støtte til andre org	30 000	64 369	52 433	14
Info- og undervisn materiell	75 000	3750,00	56 446	15
Revisjon	10 000	15 625	16 000	18
Differanser regnskap	0	-40 949	1 686	19
Sum	410 000	416 583	455 397	
(Års)resultat	0	-27 263	670	

BALANSE

Eiendeler	Pr 31.12.10	Pr 01.01.10	20
Driftskonto Spareskill. b.	32 517	167 694	
UD-konto Sparesk. b.	1 621	21 591	1
Støttekonto Sparesk.b.	70 563	90 242	
Per Ringnes Fond	256 577	251 438	2
Medlemskontingent kto	5 863		21
Medfred konto	34		19
Fordring på ICAN	133 143		22
Banco fond	19 626	16 242	16
Sum eiendeler	519 944	547 207	

Lån og egenkapital

	Pr 31.12.10	Pr 01.01.10
Sum lån til ICAN		0
Egenkapital 0101	547 207	547 207
Under/overskudd	-27 263	
Egenkapital	519 944	547 207
Sum gjeld og egenkapital	519 944	547 207

Noter til regnskapet 2010

1. Fra UD har vi fått: kr 150000. Det er i tillegg bevilget kr 3.850.000 til nytt prosjekt. Prosjektet er ikke tatt med i dette regnskapet, men har eget regnskap.
2. Renteinntekter Per Ringnes Minnefond. er ikke kommet kontoen er på kr 251438.
3. Div bidrag/støtte: Gaver fra medlemmer kr 12000 som er fritatt for skatt.
4. Diverse inntekter: utbetaling fra Banco fond (kr 9649) og renter fra våre konti (kr 385)
5. Utgifter til produksjon, trykking og utsending av et medlemsblad inklusive medlemsfaktura Her er også lønn til redaktører ført.
6. Utgifter årsavgift MAMUT medlemsservice kr 1474 mens utgifter til utsendelse av faktura og puring finnes på medlemssblad se note 5.
7. Drift kontor: dette er stort sett utgifter til årsmøtet i Trondheim og lønn til Dordi Lea med kr 24 890
8. Utgifter til telefonstyremøter blir betydelig redusert etter at vi har gått over til Skype
9. Styrereiser: årsmøte er lavt 7902 fordi reiser for studentene er ført på drift student
10. Prosjekter: Her er ført utgifter til MEDFRED konferansen
11. Europeisk samarbeid og reiser:
12. Internasjonale reiser: Det har vært stor aktivitet ifm. NPT møter i NY og IPPNW.
13. Medlemsavgift til IPPNW
14. Støtte til andre organisasjoner vesentlig til IPPNWs hovedkontor. Frivillige gaver var øremerket
15. Infomateriell: ICAN foldere
16. Vår beholdning i Banco fonds har gitt utbytte i år med kr 9649.
17. Drift studentgrupper inneholder reiser til medlemsmøter i Norge og i utlandet kr 49939
18. Revisjonen er fortsatt kostbar pga vanskelig Exelskjema. Det forenkles nå
19. Støtte til Europeisk studentkonfranse i Oslo MEDFRED se sluttrapport og note 10.
20. Vi har per 27.09.10 kr 284.479 i Spareskillingsbanken og kr 251438 i Per Ringnes fond
21. Egen konto for innbetaling av medlemskontingent. Innbetalt kr 199550
22. Lån til ICAN satsingen før vi fikk penger fra Utenriksdepartementet kr 133143.

Gunnar Mæland

Per Wium

Handlingsplan 2011

Norske leger mot atomvåpen Vedtatt på Landsmøtet 26.03.11

1. NLAs visjon: En tryggere verden uten atomvåpen.

NLAs hovedoppgave er å arbeide for redusert risiko for atomvåpenkrig og kjernefysisk nedrustning gjennom å:

- representere og støtte vår internasjonale moderforening IPPNW
- informere den norske befolkningen om helseeffekter av atomvåpen og atomvåpentrusselen.
- skape oppmerksomhet om atomvåpentrusselen og NLAs forebyggingsarbeid blant norske leger og medisinske studenter
- holde seg orientert om atomvåpenspørsmål i nasjonale og internasjonale fora (regjering, storting, ikke-spredningsprosessen, NATO, FN) og ta initiativ overfor myndighetene og media
- ha kompetanse når det gjelder medisinske virkninger av stråling og radioaktivitet generelt og av biologiske og kjemiske våpen, herunder utilsiktet bruk og bruk ved statlige og ikke-statlige aktører
- engasjere seg i andre spørsmål om fred, nedrustning, menneskerettigheter og miljø.

2. NLAs strategiske mål er:

- Et internasjonalt forbud mot atomvåpen
- Styrking av Ikke-spredningsavtalen
- Norsk tilslutning til nedrustningsresolusjoner i FN
- Opprettelsen av nye atomvåpenfrie soner
- Avvikling av førstebruk-opsjon i NATOs atomvåpenstrategi
- Tilbaketrekking av amerikanske atomvåpen fra Europa
- Stans i planene om et rakett skjold i Europa

3. NLA vil støtte IPPNWs satsingsområder:

- ICAN (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons), herunder støtte opp om den norske kampanjen for en konvensjon mot atomvåpen (ICAN Norge)
- Aiming for Prevention/ Small Arms Campaign
- Dialogseminarer med myndighetene i atomvåpenstatene og NATO
- Nuclear Weapons Inheritance Project (NWIP).

4. NLAs informasjonsstrategi

- Bidra til oppdatering av Lær om atomvåpen i samarbeid med SLMK
- Informere norske videregående skoler om Lær om atomvåpen som en læringsressurs
- Forsterke kontakten med media, spesielt kontakten med særlig interesserte journalister
- Økt kontakt med ungdomsrepresentantene for de politiske partiene
- Få utdanning om atomnedrustning, annen nedrustning, menneskerettigheter og konfliktløsning implementert i de medisinske studieplaner

5. Samarbeid med andre organisasjoner

- NLA vil prioritere å støtte Kampanjen for et forbud mot atomvåpen (ICAN Norge) gjennom deltagelse i styringsgruppen, eventuelt ved å ha ansvar for økonomi og arbeidsgiveransvar for kampanjens ansatte. NLA vil sammen med andre frivillige organisasjoner og deler av norsk samfunnsliv arbeide for en konvensjon mot atomvåpen.
- Samarbeidet med Nei til atomvåpen og Den norske Pugwash-komité om atomvåpenspørsmål vil videreføres.
- NLA vil fortsatt være tilsluttet Norges Fredsråd og Norsk Fredssenter
- NLA vil arbeide for at Den norske legeforening engasjerer seg i arbeidet mot atomvåpen, håndvåpen og i andre fredsinitiativ
- Samarbeidet med "Ordførere for fred" kampanjen vil videreføres

6. Medlemsrettede aktiviteter

Det er et mål å øke antallet aktivt betalende medlemmer, og styret vil gjennomføre en vervekampanje i 2011. Styret vil særlig fokusere på studenter og unge leger og forsøke å stimulere de som har vært aktive som studenter til å opprettholde sitt engasjement. Styret vil overvåke rutinene knyttet til innmelding og oppdatering av medlemsregisteret, herunder rutiner for kontingentinnbetaling og utsending av medlemsbladet. Styret vil arbeide videre med å supplere medlemsarkivet med e-postadresser.

7. Studentgrupper

Styret skal arbeide for å beholde og videreutvikle studentgruppene (MedFred) ved alle fire lærestedene. Ved siden av sine egne aktiviteter skal studentene delta på alle plan i foreningen, herunder at representanter fra studentene deltar i styremøter og i internasjonale møter.

8. Medlemsbladet og hjemmesiden

Det planlegges tre nummer av medlemsbladet i 2011 (januar, mai og oktober). Styret vil prioritere arbeidet for en forbedret hjemmeside og for elektronisk kommunikasjon med medlemmene via e-post lister.

9. Sekretariat

Stillingen som deltidsengasjert organisasjonssekretær opprettholdes med oppgaver knyttet til hjemmesidene, medlemsarkivet, kontingentinnbetaling og øvrig løpende styrearbeid. Styret vil arbeide for en fremtidig løsning av sekretariatsfunksjoner i samarbeid med andre fredsorganisasjoner

Hjelp oss å verve nye medlemmer! Et Widerbergbilde kan bli ditt

Dordi Lea
Organisasjonssekretær NLA
lea@legermotatomvapen.no

John Gunnar Mæland
Leder NLA
john.meland@isf.uib.no

Ved inngangen til året 2011 hadde NLA 851 betalende medlemmer. Vi er sikker på at mange flere leger og medisinske studenter kunne tenke seg å bli medlem, men at de trenger en liten oppfordring til å ta steget.

Du kan hjelpe til å øke medlemstallet til over 1000 ved å verve noen av dine kolleger og venner. Innmelding kan enten skje ved å bruke skjemaet på våre nettsider: www.legermotatomvapen.no/blimedlem.asp eller ved å sende en e-post med det nye medlemmets navn, adresse og e-postadresse samt navn på den som står som verver til: lea@legermotatomvapen.no. Kontingenten er som før kr 300 for leger og kr 100 for studenter.

For å stimulere til økt medlemsverving, vil styret i NLA gi et flott litografi (se bilde) av kunstneren Franz Widerberg til den som verver flest medlemmer i løpet av 2011. For å komme i betraktning, må man verve minst tre nye medlemmer. Litografiet er gitt til NLA av kunstneren i erkjennelsen av det viktige fredskapende arbeidet foreningen gjør. Vi håper mange lar seg friste til å få dette verdifulle bildet som sitt personlige eie!

Nå kan du spare i Banco Humanfond og samtidig støtte opp om det nyttige arbeidet Norske Leger mot Atomvåpen utfører!

 Norske Leger mot Atomvåpen

BANCO♥
HUMANFOND

A spær i Banco humanfond er enkelt. Fyll ut tegningsblanketten og legg den i posten idag. NB! Skema samt legitimasjonsdokumentasjon må sendes pr. post ved oppretteelse av sparekonto. Ved enkeltstående tegninger kan du benytte fax 22 00 51 05. Deres du ønsker tilsendt prospekt eller annen informasjon, ta gjerne kontakt med Banco humanfond, Grev Westens Plass 9, Postboks 483 Sentrum, 0105 Oslo. www.abfr.no

NAVN		PERSON-/ORGANISASJONSNR	STAVSBORGESKAP
ADRESSE		TELEFONDAKTID	TELEFONKJELDSTID
TELEFAX	POSTNR	POSTSTED	
BANKKONTO FOR FREMTIDIGE UTBEHALINGER		VPS KONTO (HVIS DU IKKE HAR BLIR KONTO OPPRETTET KOSTNADSFRITT)	

Norske Leger mot Atomvåpen

Den ideelle organisasjonen du støtter ved denne tegningen

Ved første gangs tegning hos Banco Humanfond må gyldig legitimasjon (pass, bankkort, førerkort) fremlegges. Oppgav
hvilken type som vedlegges:

Minimumsbeløp ved etraste gangs tegning er kr. 2.000,-. Andelen kjøpes med kr.s samme dag som fullmakten mottas forutsatt at dette skjer innen kl. 11.00. Tegning kan gjøres ved at du gir oss en engangsfullmakt for belastning av dir. konto. Alternativt kan pengene overføres til fondets bankkonto nr. 1602.45.34328.

Jeg gir herved Banco Humantond fullmakt til å belaste bankkonto nr
for kjøp av andeler totalt kr Kontohavers navn
Sted/Dato Underskrift (må disponere bankkonto)

Avtale Giro

Ja, jeg ønsker å betale andeler i Banco Humanfond med AvtaleGiro (kreditkonto nr. 1602.45.34328)

Minimum sparebeløb er kr. 200,- pr. gang

[illegible]

☐ hver måned
 ☐ hvert kvartal
 ☐ hver måned med unntak av

Beløpet skal belastes konto den (hver mnd) Første belastningsdato (dag, mnd, år)

Kontohavers navn (benytt STORE BOKSTAV)

Sted/Dato Underskrift (må disponere bankkonto)

Kid-felt _____
(fyldes ut av Banco Humanfond)

Historisk afvikling er anset garanti for fremtidig afvikling. Fremtidig afvikling vil blandt andet afhænge af markedsudviklingen, forvaltningsafviklingen, fondens risiko, samt fondens vedtægter, forvaltning og misbrug. Afviklingen kan bli negativt som følge af kursfald. Værditrukket vil påvirke verdien på fonden, dersom underliggende investeringer er forøret i anken valuta em det som fondet er investet i. Selskaper er ikke ansvarlige for eventuelle skader eller telt som beror på hendelse utenfor selskaps kontroll. Materiale kan være delvis eller helt basert på informasjon fra tredjeparter, informasjon vi anset som pålitelig, dog kan det ikke garanteres at denne informasjonen er korrekt eller komplett. Imidlertid i det meste materialet er gyldig for den dato som er oppgitt. Materialer skal kun brukes av den som er påtenke dette, og skal ikke videreføres, reproduceres eller helt eller delvis kopieres for noe formål uten samtykke fra Alfred Berg Industriums.

B

Retur til:
NLA v/John Gunnar Mæland
ISF, Kalfarveien 31
5018 Bergen

spring og signer! www.icanw.org

Kampanjen for en internasjonal konvensjon mot atomvåpen,
initiert av IPPNW i 2007, fortsetter - og avsluttes først når atomvåpen er forbudt
ved konvensjon. Gå inn på nettsidene og signer!

Neste manusfrist: 20. august 2011